

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2026. gada 26. februārī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Kristīne Zīle, senatore Sanita Osipova, senatore Marika Senkāne rakstveida procesā izskatīja /Persona C/ un /Persona B/ (*/Persona B/*) blakus sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 12. marta lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] /Persona D/ (*/Persona D/*) Rīgas pilsētas tiesā 2019. gada 6. februārī cēlusi prasību pret /Persona C/, /Persona B/ un /Persona G/ par laulātā mantas nodalīšanu laulāto kopīgajā mantā.

Prasībā lūgts atzīt prasītājam tiesības uz laulāto kopīgās mantas daļu - ½ (pusi) no nekustamiem īpašumiem: 1) /Adrese A/, kadastra Nr. /numurs A/; 2) /Adrese B/, kadastra Nr. /numurs B/; 3) /Adrese C/, kadastra Nr. /numurs C/; 4) /Adrese J/, kadastra Nr. /numurs J/; 5) 48/200 domājamām daļām no zemes /Adrese J/, kadastra Nr. /numurs K/; 6) /Adrese H/, kadastra Nr. /numurs H/; 7) /Adrese F/, kadastra Nr. /numurs F/.

[2] Ar Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 3. oktobra spriedumu prasība par laulātā mantas noteikšanu laulāto kopīgajā mantā noraidīta, izbeigta tiesvedība prasības daļā pret /Persona G/, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223. panta 4. punktu, sakarā ar prasītājas atteikšanos no prasības šajā daļā.

[3] Par minēto spriedumu /Persona D/ iesniegusi apelācijas sūdzību.

[4] Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 12. februāra tiesas sēdē prasītājas pārstāvis norādīja, ka Rīgas pilsētas tiesā ierosināta cita civillietā par mantojuma tiesībām, testamenta atzīšanu par spēkā neesošu daļā un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu. Prasītājas pārstāvis izteica viedokli par izskatāmās lietas apturēšanu saistībā ar otru tiesvedību, vienlaikus norādot, ka jautājums izlemjams pēc tiesas ieskata.

[5] Ar Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 12. marta lēmumu apturēta tiesvedība izskatāmajā lietā līdz brīdim, kad likumīgā spēkā stāsies galīgais nolēmums civillietā Nr. C771285424 /Persona D/ prasībā pret /Persona C/, /Persona B/ un zvērinātu notāri Kristīni Kreili par mantojuma tiesībām, testamenta atzīšanu par spēkā neesošu daļā un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu.

Lēmums pamatots ar šādiem argumentiem.

[5.1] Mantojuma atstājēja /Persona A/ testamenta teksts ir atreferēts 2018. gada 26. jūnija apliecībā par pēdējās gribas rīkojuma akta nolasīšanu. Proti, mantojuma atstājējs ieceļ /Persona D/ par savu īpašumu, lai kur tie atrastos, vienīgo mantinieci. Mantojuma atstājējs dēliem /Persona B/ un /Persona C/ novēl mantojumu abiem vienādās daļās, viņi saņem nekustamos īpašumus / zemes gabalus /Nosaukums/ (visas daļas), /adreses/, un dzīvokļus /Adrese B/ un /Adrese D/.

Prasītāja ar pārdzīvojušā laulātā iesniegumu par laulātā mantas daļu laulāto kopīgajā mantā vērsusies pie zvērināta notāra, lūdzot izsniegt viņai apliecību par

½ domājamo daļu kā /Persona A/ laulātā mantas daļu. Iesniegumā kā laulāto kopīgā manta cita starpā norādīti prasības pieteikumā izskatāmajā lietā minētie septiņi nekustamie īpašumi.

Zvērināta notāre Kristīne Kreile 2018. gada 8. februārī atteikusi izsniegt prasītājai apliecību par laulātā mantas daļu laulāto kopīgajā mantā, pamatojoties uz pārējo mantinieku – nepilngadīgā /Persona C/ pārstāves un /Persona B/ – celtiem iebildumiem prasītājas tiesību apstiprināšanai un apliecības izsniegšanai.

Ar 2019. gada 7. februāra mantojuma apliecību par /Persona A/ pirmmantinieku apstiprināta mantojuma atstājēja laulātā – prasītāja. Atbildētāji apstiprināti par legatāriem vienādās daļās uz septiņiem strīdus nekustamajiem īpašumiem.

[5.2] Prasītāja izskatāmajā lietā, pamatojoties uz Civillikuma 397.¹ pantu, ir cēlusi tiesā prasību, kurā lūgusi atzīt viņas tiesības uz laulātā kopīgās mantas daļu - ½ domājamo daļu no nekustamiem īpašumiem, kas ietverti testamentā un ir novēlēti atbildētājiem kā legāts.

Laulāto likumisko mantisko attiecību izbeigšanas gadījumā katrs laulātais patur savu atsevišķo mantu (Civillikuma 89. panta pirmā un trešā daļa, 91. pants, 109. panta trešā daļa), savukārt laulāto kopīgā manta ir dalāma laulāto starpā pēc mantojuma dalīšanas kārtības vispārējiem noteikumiem (Civillikuma 89. panta otrā daļa, 109. panta trešā un ceturtā daļa, 731. un turpm. p.). Tādējādi, izšķirot strīdu par laulāto mantas dalīšanu, ir būtiski pareizi noteikt, kurā no minētajiem veidiem konkrētā manta ietilpst. No tā ir atkarīgs, kuru mantu varēs dalīt pēc mantojuma dalīšanas vispārējiem noteikumiem un kuru mantu tā dalīt nav atļauts.

Prasītāja norādījusi, ka starp laulātajiem pastāvēja laulāto likumiskās mantiskās attiecības. Atbildētāji norādījuši, ka testamentā dēliem novēlētie nekustamie īpašumi bija mantojuma atstājēja atsevišķā manta.

Lai izspriestu prasību par laulātā mantas noteikšanu laulāto kopīgajā mantā, tiesai ir jāvērtē, vai ir piemērojami mantojuma dalīšanas kārtības vispārējie noteikumi un vai laulāto kopīgo mantu ir iespējams dalīt, pamatojoties uz mantojuma dalīšanas kārtības vispārējiem noteikumiem.

[5.3] Ievērojot Civillikuma 390. un 732. panta noteikumus, testaments ir mantojuma atstājēja gribas izpaukums, novēlējums, kam dodama priekšroka attiecībā pret likumiskās mantošanas kārtību. Prasītāja apstrīd atbildētāju tiesības uz legātu un viņu kā legatāru statusu testamentā, kas traucē viņai laulātā kopīgās mantas daļu izdalīt no mantojuma masas. Tieši atbildētāju kā legatāru atteikums prasītājas tiesību apstiprināšanai un apliecības izsniegšanai bija pamats zvērināta notāra atteikumam izsniegt prasītājai apliecību par laulātā mantas daļu.

[5.4] No Tiesu informācijas sistēmas redzams, ka 2024. gada 20. jūnijā pieņemta prasītājas prasība pret /Persona C/, /Persona B/ un zvērinātu notāri Kristīni Kreili par mantojuma tiesībām, testamenta atzīšanu par spēkā neesošu daļā un morālā kaitējuma atlīdzības piedziņu un ierosināta civillietā Nr. C771285424.

Saskaņā ar Civillikuma 670. pantu mantojuma prasības mērķis ir atzīt prasītāju vai nu par vienīgo mantinieku, vai par līdzmantinieku, un saskaņā ar to izdot viņam ar visiem pieaugumiem, vai nu visu atstāto mantojumu vai viņam pienākošos daļu, vai arī tos mantojuma priekšmetus, kas atrodas atbildētāja valdījumā.

Ievērojot to, ka ar mantojuma atstājēja testamentu atbildētājiem (dēliem) kā legāta priekšmeti novēlēti nekustamie īpašumi, no kuriem ½ domājamo daļu šajā civillietā prasītāja lūdz atzīt kā viņas (laulātā) daļu laulāto kopīgajā mantā, kas iegādāta laulības laikā, savukārt civillietā Nr. C771285424 prasītāja lūdz atzīt pēdējās gribas rīkojuma aktu par spēkā neesošu daļā, mantojuma apliecību par nelikumīgu un to atcelt, bet /Persona D/ atzīt par vienīgo mantinieci saskaņā ar testamentu, vispirms noskaidrojams, vai testaments un tajā izteiktais novēlējums par strīdus nekustamajiem īpašumiem ir saistošs pusēm. Pēc tam noskaidrojams, vai no mantojuma masas izdalāma prasītājas kā laulātās kopīgās mantas daļa no testamentā norādītiem nekustamajiem īpašumiem.

[5.5] Atbildētāji ir norādījuši, ka prasītāja ir cēlusi divas patstāvīgas prasības, katrā no tām lūdzot sev atzīt īpašuma tiesības uz divām dažādām ½ domājamām daļām no septiņiem nekustamajiem īpašumiem. Celto prasību apmierināšanas gadījumā viņa kļūtu par šo īpašumu vienīgo īpašnieci. Tomēr, lai arī abu prasību priekšmets ir līdzīgs (īpašuma tiesības uz nekustamā īpašuma domājamo daļu), to tiesiskais pamats ir atšķirīgs, pilnīgi patstāvīgs un savstarpēji nesaistīts.

Civillietā Nr. C771285424 prasības ietvaros tiks vērtēta testamenta spēkā esība, tostarp, vai atbildētājiem (dēliem) ar testamentu novēlētie nekustamie īpašumi ir atzīstami par legāta priekšmetiem un tādējādi nošķirami no mantojuma, vai arī tie ietilpst mantojuma masā, kas secīgi ietekmē prasītājas tiesību prasīt izdalīt savu laulāto kopīgās mantas daļu no testamentā norādītajiem nekustamajiem īpašumiem.

[5.6] Prasītāja norāda, ka atbildētāji saskaņā ar testamentu nav atzīstami par legatāriem, tādēļ viņai ir tiesības lūgt izdalīt savu laulāto kopīgās mantas daļu no mantojuma atstājēja mantojuma masas.

Par tiesvedības apturēšanu var lemt tikai tad, ja iesniegtie dokumenti apliecina, ka lieta ir ierosināta, atrodas tiesvedībā. Tāpat jāvērtē citas lietas saistība ar izskatāmo lietu, t. i., jāvērtē, vai citā lietā konstatējamie apstākļi var būtiski ietekmēt izskatāmo lietu un vai šo apstākļu konstatēšanas iespējamība ir reāla, jo atsevišķos gadījumos ir skaidrs, ka puses vēlas tikai novilcināt laiku (sk. *Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28. nodaļa). Otrais*

papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 613. lpp.).

Ievērojot, to, ka izskatāmajā lietā jautājumam par atbildētāju kā legatāru un vairāku nekustamo īpašumu kā legāta priekšmetiem ir būtiska nozīme, jo prasības apmierināšana civillietā Nr. C771285424 ietekmē mantojuma masas sastāvu, no kura prasītāja lūdz atzīt tiesības uz savu laulāto kopmantas daļu, šīs civillietas izskatīšana nav iespējama, iekams nav izšķirts civiltiesiskais strīds /Persona D/ celtajā prasībā par mantojuma tiesībām un testamenta atzīšanu par spēkā neesošu daļu.

[6] Par šo lēmumu /Persona C/ un /Persona B/ iesnieguši blakus sūdzību, kurā lūguši lēmumu atcelt un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai.

Blakus sūdzība citastarp pamatota ar tālāk norādītajiem argumentiem.

[6.1] Civilprocesa likuma 214. panta 5. punkts paredz, ka tiesas pienākums ir apturēt tiesvedību lietā, ja lietas izskatīšana nav iespējama, iekams nav izšķirta cita lieta, kas izskatāma civilprocesa, kriminālprocesa, administratīvā procesa vai administratīvā pārkāpuma procesa kārtībā. Minētās tiesību normas piemērošanai tiesai būtu nepieciešams konstatēt, ka civillietas Nr. C30475019 izskatīšana nav iespējama, pirms tiek saistoši izšķirta civillietā Nr. C771285424. Taču lēmumā šādi apstākļi nav nodibināti.

Lēmumā konstatētie strīdus apstākļi ir balstīti principā, ka persona nevar nodot citai vairāk tiesību, nekā tai pašai piederējis un kas mantojuma tiesībās ir atspoguļots kā apsvērums, ka mantojums ir kopība, kurā ietilpst manta, kas mirušam ir piederējusi viņa nāves laikā (Civillikuma 382. pants).

[6.2] Izskatāmajā lietā prasītāja ir centusies pierādīt, ka viņas laulātais, novēlot atbildētājiem noteiktus nekustamā īpašuma objektus (legātus), ir rīkojies arī ar laulāto kopīgās mantas daļu, kas pieder prasītājai. Proti, šī mantas daļa nav piederējusi mantojuma atstājējam, līdz ar to viņš nav drīkstējis to nodot tālāk un atbildētāji nav varējuši to tiesīgi iegūt. Atbildētāji šādu prasītājas pozīciju ir sekmīgi apstrīdējuši, un pirmās instances tiesa prasību ir noraidījusi. Savukārt civillietā Nr. C771285424 prasītāja ir izvirzījusi prasījumu atzīt viņu par testatora vienīgo mantinieci, vienlaikus norādot, ka prasības priekšmets ir /Persona D/ tiesības uz mantojumu saskaņā ar testamentu, kā vienīgās mantinieces uz ½ domājamo daļu no uzskaitītās mantotās mantas, jeb tiem pašiem septiņiem nekustamajiem īpašumiem, kas minēti izskatāmajā lietā.

Prasības mērķis civillietā Nr. C771285424 ir atzīt prasītāju par vienīgo mantinieci, kura manto visu mantu no mantojuma atstājēja saskaņā ar strīdus testamentu. Tādējādi ir celta prasība par tiesību atzīšanu uz visu īpašumu Latvijā, aizsargājot /Persona D/ aizskartās mantojuma tiesības. Prasība civillietā Nr. C771285424 balstīta uz prasītājas iepriekš izvirzīto apsvērumu, ka ½ domājamo daļu no strīdus īpašumiem viņai pieder kā viņas un viņas laulātā laulības laikā iegūtās kopīgās mantas daļa. Vienlaikus prasībā tiek apstrīdētas atbildētāju iegūtās legatāru tiesības uz otru mantojuma atstājējam piederējušo laulāto kopīgas mantas daļu, vēloties pierādīt, ka šīs mantas novēlējums atbildētājiem testamentā ir spēkā neesošs. Minētais liecina, ka prasītāja ir cēlusi divas patstāvīgas prasības, kur katrā no tām viņa uz atšķirīgiem tiesiskiem pamatiem lūdz atzīt viņai īpašuma tiesības uz „divām dažādām pusēm” no septiņiem nekustamajiem īpašumiem, nolūkā celto prasību apmierināšanas gadījumā kļūt par šo īpašumu vienīgo īpašnieci.

Neatkarīgi no prasījumiem un to pamatojuma civillietā Nr. C771285424 prasītāja nav grozījusi vai atteikusies no izskatāmajā lietā izvirzītā prasījuma atzīt viņas tiesības uz laulātās kopīgās mantas daļu strīdus nekustamajos īpašumos. Proti, lai kā arī tiktu izšķirts strīds civillietā Nr. C771285424, kas vērsts uz testamentā ietvertu novēlējumu spēkā esību, prasījums par prasītājas tiesībām uz laulāto kopīgas mantas daļu ir izspriežams pilnīgi patstāvīgi. Tādējādi abās civillietās izskatāmie prasījumi nav savstarpēji pakārtoti, civilprocesuālā ziņā nav saistīti un Civilprocesa likuma 214. panta 5. punktā paredzētais civillietas iztiesāšanas apturēšanas pamats nav konstatējams. Turklāt Senāts ir norādījis, ka Civilprocesa likuma 214. panta 5. punktā paredzētais tiesību instruments nav paredzēts tam, lai dotu iespēju strīda pusei iegūt pierādījumus par tādiem strīda izspriešanai būtiskiem apstākļiem, kas ir pierādāmi un konstatējami civilprocesuālajā kārtībā (sk. *Senāta 2023. gada 20. septembra lēmumu lietā Nr. SKC- 626/2023, ECLI:LV:AT:2023:0920.C68470521.16.L*).

Ņemams vērā, ka lieta par pārdzīvojušā laulātā daļas nodalīšanu izskatīšanā ir ilgāk nekā sešus gadus. Savukārt prasība civillietā Nr. C771285424 ir celta tādēļ, ka prasība izskatāmajā lietā netika pierādīta un tās izskatīšanā ir konstatēti vairāki civilprocesuāli defekti, kurus prasītāja ir centusies novērst ar jauno prasību.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudījis lietas materiālus un apsvēris blakus sūdzībā norādītos argumentus, Senāts atzīst, ka pārsūdzētais lēmums ir atceļams un jautājums nododams jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesai.

[8] Atbilstoši Civilprocesa likuma 214. panta 5. punktam tiesa aptur tiesvedību, ja lietas izskatīšana nav iespējama, iekams nav izšķirta cita lieta, kas izskatāma civilprocesa, kriminālprocesa, administratīvā procesa vai administratīvā pārkāpuma procesa kārtībā. Turklāt Civilprocesa likuma 216. panta 4. punktā noteikts, ka šā likuma 214. panta 5. punktā paredzētajā gadījumā tiesvedība tiek apturēta, līdz likumīgā spēkā stājas nolēmums civilprocesā, kriminālprocesā, administratīvajā procesā vai administratīvā pārkāpuma procesā.

Senāts, skaidrojot minētās tiesību normas saturu, norādījis, ka tā attiecas uz procesuālo darbību pārtraukšanu sakarā ar tādu apstākļu iestāšanos, kuri izslēdz iespēju izspriest lietu pēc būtības, kamēr tie pastāv (sk. *Senāta 2017. gada 19. jūnija lēmuma lietā Nr. SKC - 1221/2017, C33671015, 6.2. punktu, 2017. gada 24. marta lēmuma lietā Nr. SKC - 709/2017, C29842013, 6.2. punktu, 2019. gada 11. decembra lēmuma lietā Nr. SKC-1506/2019, [ECLI:LV:AT:2019:1211.C33373718.10.L](#), 6.2. punktu, 2023. gada 20. septembra lēmuma lietā Nr. SKC - 626/2023, [ECLI:LV:AT:2023:0920.C68470521.16.L](#), 9. punktu).*

Līdzīgas atziņas izteiktas arī tiesību doktrīnā, kurā turklāt minēts, ka šiem apstākļiem ir objektīvs raksturs, tie nav atkarīgi no tiesas un lietas dalībnieku brīvas gribas (sk. *Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 606. lpp.*).

Viens no vērtēšanas kritērijiem tiesvedības apturēšanai uz Civilprocesa likuma 214. panta 5. punkta pamata ir tas, ka izskatāmajā civillietā var būt nozīmīgi tādi fakti, kurus tiesai iespējams nodibināt tikai ar spriedumu citā lietā. Izvērtējot apturēšanas pamata esību, jāņem vērā tas, cik ticama ir šādu faktu nodibināšanās iespējamība. Proti, būtiski izvērtēt „citas civillietas” prasības priekšmeta, pamata un prasījumu saturu (sk. *Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.-28. nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 614. lpp.*).

Līdz ar to tiesai, lemjot par tiesvedības apturēšanu, ir jāizvērtē, vai citā lietā nodibināmie faktiskie apstākļi var būtiski ietekmēt izskatāmās lietas iznākumu un vai galīgā nolēmuma neesība citā lietā liedz iespēju tiesai izspriest konkrēto lietu pēc būtības. Turklāt, apturot tiesvedību lietā, tiesai ir jānorāda, tieši kādi citā lietā nodibināmie fakti ir būtiski konkrētās lietas izskatīšanā, un jāmotivē, kādēļ bez šo faktu noskaidrošanas, lietu nav iespējams taisnīgi un pareizi izskatīt (sk. *Senāta 2025. gada 17. jūnija lēmuma lietā Nr. SKC- 360/2025, [ECLI:LV:AT:2025:0617.C69238322.14.L](#), 7. punktu*).

Par pamatu tiesvedības apturēšanai nevar būt tas, ka abās civillietās ir vienas un tās pašas puses un ka izskatāmajai civillietai no faktoloģiskā viedokļa ir zināma saistība ar minētās citas civillietas apstākļiem. [..] Nav pietiekami tikai formāli konstatēt izskatāmās civillietas iespējamu saistību ar citā civillietā skaidrojamiem apstākļiem. Ir svarīgi noskaidrot un secīgi izvērtēt, vai vispār un kādu tieši objektīvu iemeslu dēļ galīgā nolēmuma neesība citā civillietā ir šķērslis izskatāmās civillietas izspriešanai pēc būtības, ņemot vērā tās pierādīšanas priekšmetu (sk. *Senāta 2025. gada 2. decembra lēmuma lietā Nr. SKC-866/2025, [ECLI:LV:AT:2025:1202.C33533523.11.L](#), 7.2. punktu*).

[9] Senāts atzīst par pamatotu blakus sūdzības argumentu, ka apgabaltiesa, apturot tiesvedību izskatāmajā civillietā, ir nepareizi piemērojusi Civilprocesa likuma 214. panta 5. punktu, tādējādi kļūdaini nosakot civillietu izskatīšanas secību.

[9.1] No pārbaudāmā lēmuma izriet, ka pamats apturēt tiesvedību izskatāmajā lietā ir starp /Persona D/, /Persona C/ un /Persona B/ vienlaikus notiekošās divas tiesvedības, kas saistītas ar /Persona A/ atstāto mantojumu, un prasības apmierināšana civillietā Nr. C771285424 ietekmēs mantojuma masas sastāvu, no kuras prasītāja lūdz atzīt tiesības uz savu laulāto kopīgas mantas daļu.

Apgabaltiesas ieskatā civillietā Nr. C771285424 tiks vērtēta testamenta spēkā esība, tostarp, vai atbildētājiem ar testamentu novēlētie nekustamie īpašumi ir atzīstami par legātu un tādējādi nošķirami no mantojuma, vai arī tie

ietilpst mantojuma masā, kas secīgi ietekmē prasītājas tiesību prasīt izdalīt savu laulāto kopīgās mantas daļu no testamentā norādītajiem nekustamajiem īpašumiem.

[9.2] Blakus sūdzībā pamatoti norādīts, ka prasītāja ir cēlusi divas patstāvīgas prasības. Proti, izskatāmajā lietā – prasību par laulātā daļas nodalīšanu no mantojuma, un civillietā Nr. C771285424 – prasību par testamenta atzīšanu par spēkā neesošu daļā, katrā no tām uz atšķirīgiem tiesiskajiem pamatiem lūdzot atzīt prasītājai īpašuma tiesības uz dažādām pusēm no septiņiem strīdus nekustamajiem īpašumiem, celto prasību apmierināšanas gadījumā kļūstot par šo īpašumu vienīgo īpašnieci.

[9.3] Civillikuma 397.¹ pants, ar kuru pamatota prasība izskatāmajā lietā, paredz, ka, ja mantojuma masas sastāvā ietilpst laulāto kopīga manta, kas par tādu nav reģistrēta, laulātais savu laulātā kopīgās mantas daļu var prasīt izdalīt saskaņā ar 89. panta otrās daļas un 109. panta otrās daļas noteikumiem.

Ja mantinieks ceļ iebildumus par laulātā kopīgās mantas daļas izdalīšanu no mantojuma masas, laulātā kopīgās mantas daļa ir izdalāma prasības kārtībā.

Notariāta likuma 266. pants noteic, ka zvērināts notārs atsakās izsniegt pārdzīvojušajam laulātajam apliecību par laulātā mantas daļu, ja mantojumu pieņēmušie mantinieki iesnieguši rakstveida iebildumus pret pārdzīvojušā laulātā mantas daļas izdalīšanu no mantojuma masas un nav panākta vienošanās.

Ieinteresētā puse, kuras tiesības var skart pārdzīvojušā laulātā tiesību apliecināšana, ir mantojumu pieņēmušais līdzmantinieks, kurš var celt attiecīgus iebildumus. Šādi iebildumi atbilstoši Notariāta likuma 266. panta normas sastāvam ir priekšnoteikums atteikumam izsniegt apliecību, kā tas ir noticis izskatāmajā lietā.

[9.4] Senāts vērš uzmanību uz to, ka izskatāmajā lietā prasītājas kā pārdzīvojušās laulātās prasības tiesības par laulātā daļas nodalīšanu no mantojuma izriet no laulāto likumiskajām mantiskajām attiecībām.

Mantojuma lietā pārdzīvojušajam laulātajam ir gan tiesības prasīt pārdzīvojušā laulātā daļas nodalīšanu (notariālajā procesā vai prasības kārtībā), gan arī tiesības uz viņa kā likumiskā mantinieka daļu, un šie abi juridiskie stāvokļi var pastāvēt gan neatkarīgi viens no otra, kā arī kumulatīvi (sal. skat. *arī Ministru kabineta 2008. gada 4. augusta noteikumu Nr. 618 „Noteikumi par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu” 40. punktu*). Minētais nozīmē, ka, ceļot prasību par pārdzīvojušā laulātā daļas nodalīšanu no laulāto kopīgās mantas, prasītājs nekādā veidā neapstrīd atbildētāja mantojuma tiesību, kurš savu apstiprinājumu ir guvis mantojuma apliecībā.

Prasības par pārdzīvojušā laulātā daļas nodalīšanu no laulāto kopīgās mantas apmierināšana nozīmē mantojuma atstājēja mantas, kura veido mantojuma masu, samazināšanu, bet nekādā veidā neietekmē citu likumisko mantinieku mantojuma tiesības, jo strīds ir par mantas piederību mantojuma masai vai pārdzīvojušajam laulātajam.

Ievērojot minēto, galīgā nolēmuma neesība civillietā, kurā izšķirams strīds par mantojuma atstājēja testamentā spēkā esību, nevar būt šķērslis citas civillietas, kurā starp tām pašām pusēm izšķirams strīds par pārdzīvojušā laulātā daļas nodalīšanu no laulāto kopīgās mantas, izspriešanai pēc būtības.

Lai noskaidrotu mantojuma atstājēja patieso mantojuma masas sastāvu, sākotnēji ir izskatāma lieta par laulātā daļas nodalīšanu laulāto kopīgajā mantā un tikai pēc mantojuma masas sastāva noskaidrošanas ir izskatāma otra lieta, kurā tiek apstrīdēts mantojuma atstājēja testaments.

[9.5] Apkopojot minēto, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa kļūdaini nosakot lietu izskatīšanas secību, nepamatoti apturējusi tiesvedību izskatāmajā lietā, tādēļ pārsūdzētais lēmums ir atceļams un jautājums nododams jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[10] Atceļot pārsūdzēto lēmumu, atbilstoši Civilprocesa likuma 444.¹panta otrajai daļai SIA „TGS BALTIC zvērinātu advokātu birojs” (šobrīd SIA „TEGOS zvērinātu advokātu birojs”) atmaksājama iemaksātā drošības nauda 70 EUR.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 448. panta pirmās daļas 2. punktu, Senāts

nolēma

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 12. marta lēmumu un nodot jautājumu jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesai;

atmaksāt SIA „TGS BALTIC zvērinātu advokātu birojs” (šobrīd SIA „TEGOS zvērinātu advokātu birojs”) drošības naudu 70 EUR (septiņdesmiteuro).

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore K. Zīle Senatore S. Osipova Senatore M. Senkāne